

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

174 210

GŁOS

WINCENTEGO NIEMOJOW

ZASTĘPCY MINISTRA SP

NYCH I PO

MIANY

w Izbach połączonych

na Sessyi dnia 24 Stycznia 1831.

ok 1831

Colour Chart #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

GŁOS

WINCENTEGO NIEMOJOWICZA

ZASTĘPCY MINISTRA SPRAW
WNIOSKOWYCH I PRAW

MIANY

w Izbach połączonych

na Sessyi dnia 24 Stycznia 1831.

93(438)9 ; 355.31(438)

Wojek.
13256/1
M. P. HAZEN

WYDANO Z DUBLETOW
Biblioteki Narodowej

195670 128/33

Szanowny Senacie!

Prześwietlona Izbo Poselska!

Niesprawiedliwość, sprowadza na końcu niepodległość. Narody są cierpliwe, bo są wieczne: długo znoszą uciemnienie aż wybije godzina oswobodzenia — Wybiła dla nas w nocy pamiętnej z 29 na 30 listopada.

Rozłączeni z braćmi naszymi, pozbawieni dawnych swobód narodowych; widzieliśmy jeszcze i ustawę konstytucyjną, w roku 1815, nam nadaną; nie wykonaną w jednej części, gwałconą codziennie w drugiej.

Nie stanowiliśmy nigdy o podatkach. Niepodległość Sądów, napastowana była bezustannie; zastępowano je nieraz sąda-

mi wojennemi, i komitetami śledczemi, z podeptaniem form prawnych, które są bóstwami opiekuńczemi wolności; a częstokroć więziono i karano bez żadnego sądu i wyroku. Nic nie było szanowanego, ani wolność własności, ani wolność osobista, ani wolność druku, co jest rekojmią wszelkiej inniej. Nakoniec, przez artykuł dodatkowy zniszczona zupełnie Konstytucya została; bo jeśli Monarsze wolno jest, bez dołożenia się sejmu, bez podpisu nawet Ministra odpowiedzialnego, usunąć z niej jeden artykuł, wolno mu jest usunąć ich więcej, usunąć je wszystkie; a wtenczas Konstytucya przestaje być prawem fundamentalnym, i zamienia się w ukaz Samowładcy. Zniszczona więc została konstytucyjna ustawa; zerwany węzeł, który nas łączył z Monarchą. Przysięga, która dla niego była nitką jedwabiu; ma-li być dla nas łańcuchem stalowym? Nie, wolni od niej jesteśmy, od chwili w której Król się od niej uwolnił. Wolni działać według woli naszej, i prze-

pisac sobie formę rządu, jaką za najstosowniejszą uznamy.

W tém celu powstaliśmy z bronią wręku. Rewolucya rozpoczęta w Stolicy, rozszerzyła się z szybkością pioruna, po całym kraju, i stała się narodową. Sejm uznał ją uroczyście za taką. W Petersburgu, nazwano ją buntem; lecz nie buntuje się naród cały; ma on zawsze prawo upomnieć się o krzywdy swoje.

W miesce Rady administracyjnej, wszedł Rząd témczasowy, z pośród którego podniósł się jeden człowiek, i zapragnął władzy nieograniczonej. Oddał mu ją Naród, z tém szlachetném zaufaniem, które było zawsze rysem naczelnym charakteru Polaka — Jakże okropnie się zawiódł!

Nie będę rozdzierał świeżej jeszcze rany, wyliczeniem szkód, które ponieśliśmy przez kilkutygodniowe opóźnienie uzupełnienia i uzbrojenia wojska; przez wstrzymanie negocyacyy zagranicznych, poświę-

cając je petersburskiéj; przez wpływ jaki taka zwłoka wyrzucić mogła na umysły, gdyby co mogło zapał Polaków ostudzić. Generał Chłopicki chciał naginać swoje projekta do okoliczności, i rachować się z wypadkami, kiedy nasze położenie, dwa tylko przypuszcza uczucia: odwagę, i stałość.

Lecz rzućmy zasłonę, na to smutne zdarzenie, i przystąpmy już do szczegółowego zdania sprawy, które zastępcy Ministrów, każdy z swojego wydziału, będą mieli zaszczyt Jzbow przelożyć. Nie odpowiedzialni za przeszłość, ograniczyliśmy się epoką od dnia 29. listopada r. z. do zwołania Sejmu. Zastępca Ministra oświecenia, pierwszy z porządku, swój rapport odczyta.

RAPPORT

Z ODBYTYCH CZYNNOŚCI

WYDZIAŁÓW W KOMMISSYI

SPRAW WEWNĘTRZNYCH I POLICYI

od dnia 29 Listopada r. z.

do 17 Stycznia 1831.

SIŁA ZBROJNA.

Straż bezpieczeństwa.

Po dniu 29 Listopada na zawsze pamiętnym, w którym mężny Naród Polski powstał w obronie praw swoich i zrzucił tłoczące go więzy, — Wydział Spraw Wewnętrznych, chcąc powstanie to upowszechnić, zawiadomił w d. 2 Grudnia wszystkie Kommissye Woiewódzkie, o poruszeniach iakie w Stolicy się wydarzyły.

Nim ieszcze Władze Kraiowe zdołały wydać iakie urządzenia, celem zachowania wewnętrznego porządku, i zabezpieczenia majątków i własności Obywateli w takich wypadkach zwykle zagrożonych, iuż większa część mieszkańców Stolicy i Młodzież zbrojna, z własnego natchnienia, uprzedziła wszelkie rozporządzenia w téj mierze, tworząc szeregi, zarówno groźne nieprzyaciołom, jak źle myślącym

skłonny do korzystania z chwilowego zamięszania. Szlachetnym usiłowaniom tych Obywateli przedewszystkiém należy hołd wdzięczności; — im winien Naród chwałę, jaka otacza jego usiłowania, odznaczające się nigdzie niepraktykowaném umiarkowaniem i zgodą — im winni właściciele zabezpieczenie majątków.

Urządzenie Straży bezpieczeństwa publicznego, potrzebowało pewnego ustalenia i uporządkowania w całym Kraju. — Była Rada Administracyina postanowieniami z d. 2 i 3 z. m. i r. powołała w szeregi wszystkich zdatnych do broni, liczących od 18 do 45 lat wieku, w całym Królestwie, — i postanowiła po Województwach Komitety złożone z Prezesów i dwóch Obywateli, przeznaczone do dozoru i przyspieszania organizacyi straży bezpieczeństwa. — Komitety te wspierając światłem i zaufaniem posiadaném u Obywateli usiłowania Rządu, niepomału przyczyniły się do spieszego uzbroienia Narodu. — Rozkazy w skutku tego Kommissyom Woiewódzkim wydane, niezwłó-

cznie wykonane zostały; — wprawdzie porządne uorganizowanie Straży bezpieczeństwa, i sporządzenie dokładnych spisów ogólną siłę iéj wykazać mogących, uległo niejakim trudnościom, ile w przedmiocie Władzom cywilnym w części obcym; wewnątrzny iednak porządek i bezpieczeństwo na tém nie cierpiały: — Równie jak w Stolicy, po Województwach na pierwszy odgłos odradzaiący się Oyczyzny, Obywatele i Włóścianie uprzedzali myśli Rządu, chwytaiąc z zapałem wszelkiego rodzaju broń, tak dla wywalczenia wolności, jak dla utrzymania bezpieczeństwa i spokojności wewnętrzney. — Dowódcy woiewódzcy przyczynili się do tego znaiomością porządku wojskowego. — Straż bezpieczeństwa podzieloną została na Kompanie i Sierżantstwa; dla zyskania zaś więkšej rękoymi o duchu iaki te uzbroione zgromadzenia będzie ożywiał, poruczono właścicielom i innym osiadłym, wybór osób na niższych Dowódców. — Ograniczono wreszcie iéj czynności, na ściśle potrzebną tylko służbę i ćwiczenia.

Nie liczne, wprawdzie i mniéy znaczące, lecz zdolne wzbudzić obawę w spokojnych mieszkańcach, zaczęły się w niektórych miejscach okazywać nadużycia; popełnione przez najniższą i mniéy oświeconą klasę ludzi, która widząc się uzbroioną, poczęła gdzie niegdzie dopuszczać się niepokojności. — Zwróciło to niebawnie baczną uwagę Rządu; a lubo przypadki te tak były rzadkie, że ledwie wspomnieć o nich się godzi, wszelako trzymając się téj zasady, iż rzeczą jest Rządu zapobiegać nieporządkowi, aby tym sposobem oszczędzić sobie potrzeby karcenia, wydaném zostało rozporządzenie, aby wszelka broń składana była pod dozór przełożonych i wydawana tylko na czas służby lub mustry. Rozporządzenie to, jakkolwiek w wykonaniu drażliwe, doprowadzone zostało do skutku bez przeszkód, a z chlubą wyznać można, iż w ogóle Rodacy nasi dowiedli, że oręż w ręku Polaka, straszny jest tylko nieprzyjacielowi.

Gwardya Narodowa w Sto- licy.

W Stolicy, będącý zbiorem zamożno-
ści, w któręý instytucye krajowe utwo-
rzyły zakłady, obejmujące cały niemal ma-
iątek obiegowy Narodu, gdzie licznieysze
zgromadzenie różnego rodzaju i wyznania
ludności, obszernieyszych i bardzięý za-
bezpieczających także wymagało środków
ku zaspokoiniu umysłów, a razem nowy
wypadało przysposobić materyał do pospo-
litéy obrony; utworzono Gwardyę Naro-
dową, złożoną z Osób najmocnięý inte-
ressowanych do obrony bezpieczeństwa
miasta, a które obok tego, zdolne są prze-
iąć się całą ważnością i powagą swego po-
wołania.

Przepisy w téy mierze oddzielném po-
stanowieniem Rządu Tymczasowego z d. 11
z. m. wydanemi zostały. — Niemożna tać,
że w ich wykonaniu wydarzyły się nieja-
kie niedokładności, które nagłość tylko
zdarzeń usprawiedliwić może. — Taż sama
nagłość wypadków wymagała póspiechu

w dokonaniu wyboru po Cyrkułach Officerów Gwardyi Narodowéy i dla tego nie wszyscy obywatele byli na tychże wyborach obecni, okoliczność ta dała powód do zażaleń, nikt iednak sprawiedliwie zaprzeczyć niemoże, że z tego powodu, służba wewnętrzna bynajmniéj niecierpiała, porządek nigdy lepiéj nie był zapewniony, a z uwielbieniem dla mieszkańców zeznać wypada, że od oswobodzenia Stolicy, bezpieczeństwo osób i majątków i na chwilę zagrożoném nie było. Ostatni raport przez Naczelnika Straży okazuje jej siłę następnie:

Gwardyą pieszą składa	192	Officerów
	5,814	Gwardzistów
	konną	- 7 Officerów
		130 Gwardzistów

po zupełném ukończeniu organizacyi teyże Gwardyi co w krótce nastąpi, spodziewa się Rząd że obecna jéj siła podwoioną zostanie.

Gwardya Ruchoma.

Dla zapewnienia sobie tém skuteczniejszój obrony zewnętrznej, powołano ze

Straży bezpieczeństwa ludzi zdolniejszych do noszenia broni, do formowania 80 Batalionów, 80,000 piechoty składać mających, przepisano dla nich ubiór, i uzbrojenie najmnieý kosztowne, obowiązki zaś najmnieý utrudzające. — Podział na kompanie zarządzony został w sposób, aby ludzie ci o ile można, na mustry z Parafiy swoich wychodzić nie byli zmuszeni.

W Batalionach Gwardyi Ruchoméy utworzone są Kadry, stosownie do Postanowienia Dyktatora z d. 25 z. m. Nr. 411 do których powołani zostali, ludzie siłą i usposobieniem celujący, zebrani zaś w miejscach konsystencyi Sztabów Batalionów Gwardyi Ruchoméy, urzędzeni i ćwiczeni na sposób woyska regularnego, stanowią kompanie, z których w każdéy potrzebie, pułki regularne zasilek otrzymać mogą.

Dla zapewnienia, aby przenoszenie ludzi służbą trudniących się, niesprawiało częstéy w składzie Batalionów Gwardyi ruchoméy zmiany, Wydział Spraw Wewnętrznych stosownie wydał rozporządze-

nia, zapobiegające tym niedogodnościom. — Starozakonni do Gwardy Ruchomych powołani także zostali, — w wybieraniu ich Władze miejscowe z dozoraniami Bóźniczemi znosić się winny. Z czterech iednak Woiewództw lud Izraelski oświadczył swą gotowość do opłacania składki rekrutowej w podwójnej ilości, aby od obowiązku osobistey służby w tychże Gwardyach był uwolnionym.

Bacząc z iednéy strony na nagłe i liczne potrzeby Skarbu publicznego, z drugiey na mniej użyteczne osobiste usługi Izraelitów — zważając także, iż niewypadało w dzisiejszych okolicznościach zniechęcać ludu Starozakonnego, na klasę naszą włościan tak silny ieszcze wpływ wywierającego. — Rząd jakkolwiek w inném rzeczy położeniu, zmianę tę usługi osobistey na opłatę pieniężną, znalazłby niestosowną, zezwolił na to, aby zapytać się Starozakonnych po wszystkich Woiewództwach, czyli na tę zamianę się zgodzą.

Miasto Warszawa Postanowieniem Rady Naywyższey z dnia 5 b. m. i r. Nr. 414 u-

wolnione zostało od dostawy 500 głów do Batalionów Gwardyi Ruchoméj z powodu że kosztem swym ma wystawić dwa pułki regularne; liczba ta na Województwa Zawisłańskie rozdzieloną została.

Dymissyonowani Woyskowi i formowanie 3^{cih} Batalionów Woyska regularnego.

Szeregi woyska które tak ściśle połączyły się z Narodem, potrzebowały rychłego wzmocnienia. — Powołani wszyscy dawni od służby woyskowej, uwolnieni podofficerowie i żołnierze, na hasło oyczyzny stawili się w zakładach pułkowych i im to winniśmy powiększenie siły naszéj zbroynéj ludźmi z woyskowością i boiem obeznanych, oni po największéką częśći formuią 3cie i 4te Bataliony dodać się mające do pułków dawnego woyska naszego.

Formowanie 16^{tu} Pułków Piechoty.

Dla postawienia siły zbroynéy na stopie odpowiadaiący terażnieyszéy potrzebie, wyszło nakoniec w dniu 10 b. m. Postanowienie Dyktatora, względem utworzenia z Batalionów Gwardyi Ruchoméy 16 pułków piechoty, po 3 Bataliony, które w ogóle obeymować mają 43,839 żołnierzy.— Rozporządzenia w téy mierze Kommissyom Woiewódzkim z proporcjonalnym rozkładem na Woiewództwa, w miarę ludności zaraz w d. 12 b. m. wydane, są obecnie w wykonaniu.— Ubiór ich i oporządzenie skromne, lubo jednostayne, tak były przepisane, aby ile możności z odzieży wieyskiéy mogły bydz przerobione.

Spodziewać się należy po wydanych rozporządzeniach, po gorliwości i dobréy chęci, jaką zagrżane są i władze i obywatelstwo, że organizacya ta spieszenie dokonaną będzie.

Kurpie i Ochotnicy.

Kurpie formują się podług zasad Postanowieniem Rządu Tymczasowego z dnia 15 z. m. i r. Nr. 272, szczególniéj w Obwodach Ostrołęckim i Łomżyńskim. — Organizacya ich, lubo doznała niejakiego opóźnienia, z powodu niedość wczesnego przeznaczenia Officerów i innych miejscowych okoliczności, przeszkody iakie istniały, iuż iednak po większój części są usunięte, i Wydział Spraw Wewnętrznych mniema, że i ta część siły zbroynéj iest iuż, albo też niebawnie będzie uorganizowaną.

Ochotnicy piesi, formują po większój części oddziały Strzelców, mianowicie w Województwach Krakowskiém, Kalskiém, Płockiém i Mazowieckiém. Polecono ich zebrać w pewnych punktach, w których zatrudniaią się ćwiczeniami woyskowemi i gdzie usposabiaią się do obrony drogiego nam wszystkim Kraju.

Jazda.

Od niepamiętnych czasów, jazda była ulubioną Polaków bronią, — z tego też to powodu, jeżeli w każdej części urzędzenia siły zbroynéy, Obywatele uniesieni szlachetnym zapałem, uprzedzali myśli nawet Rządu, to żadnych co do Organizacyi Jazdy rozkazów nie czekali. — Wszystkie Woiewództwa pod tym względem się ubiegały. Woiewództwo szczególniey Kaliskie odznaczyło się pospiechem, zaopatrzeniem w dobre konie, uzbroieniem i regularnością. Formowano niemal po wszystkich Woiewództwach, od samego początku powstania, szwadrony Krakusów lub Mazurów, bądź kosztem szczególnych obywateli, bądź z dobrowolnych składek; gdy późniey Rząd Tymczasowy wydał postanowienie z dnia 13 z. m. i r. nakazujące dostawę z 50g^o dymu wiejskiego i mieyskiego, iednego jeźdźca ubranego i uzbroionego, a rozporządzenia Jego, wszelką już po Woiewództwach znalazły gotowość.

Dostawę z 50ciu dymów iednego Jeźdźca, Władze wykonawcze miały sobie nakazane rozłożyć w sposób naysprawiedliwszy, pociągając do tego tylko Właściciele nieruchomości bez wyłączenia Dóbr Narodowych.

Krom tego organizują się Szwadrony Ochotników, w taki sposób, że jazda nasza znacznie już pomnożona przez dodanie 5tych i 6tych Szwadronów do każdego Pułku, — może dziś od młodych wprawdzie, ale ochoczych i dobrze uzbrojonych jeźdźców, niepospolitego spodziewać się zasiłku.

Numeryczne wykazy siły zbroynéy, Kommisya Rządowa Woyny w dokładniéyszym obrazie Radzie Naywyższyć Narodowéy złoży: aby podniesiony, szlachetny zapał włościan naszych, który na pierwsze hasło wolności ich przeniknął, utrzymać; osądził Rząd swym obowiązkiem, zapewnić przedewszystkiém los rodzinom tych, którzy o niepodległość narodu walczyć będą, i w tym celu:

1. Wezwane zostały władze Administra-

cyjne, do przedsięwzięcia kroków zgodnych z słusnością, aby żony i dzieci po Wojskowych uwolnione były od robocizny. Skutek tego zarządzenia, zależy może iedynie, od dobrych chęci właścicieli gruntów tém mniéy zatem spodziewać się można zawodu, że wszystkie Rady wojewódzkie iak naygorliwiey zapewnieniem tego wymiaru wdzięczności obywatelskiéy się zaięły.

2. Zapewnione zostało dymissyonowanym żołnierzom, którzy teraz do służby wojskowéy są powołani, uwolnienie po skōńczonéy wojnie — a ogłoszeniem tych zaręczeń, Kommissya Rządowa Woyny się zatrudniła. — Oprócz tego Rada Naywyższa zajmuie się obmyśleniem nagród żołnierzom i podofficerom, którzy szczególnie się odznaczają.

Zapewnienie zaś nadania włościanom własności gruntowych, ten naydzielniejszy środek zachęcenia, a razem polepszenia ich bytu i gospodarstwa narodowégo, do uznania seymu zawieszony bydź musiał.

Co do zastrzeżeń opieki i sposobu u-

trzymania się rodzicom powołanych do wojska, przedsięwzięto stosowne środki w skutku postanowienia Rządu Tymczasowego z d. 11 z. m. i r. tudzież Dyktatora z d. 4. b. m. i r. powołano do Komitetów Centralnych opiekuńczych obywateli, znanych z ludzkości, nakoniec obfite składki, iakie na ten cel składają, zaspokajają sprawiedliwą troskliwość o los tych rodzin.

II. Żywienie Wojska i zakładanie Magazynów.

Straż bezpieczeństwa i gwardya ruchoma, mające ograniczone działania, powiększėy części tylko w obrębie swoich Gmin i okręgów, nie potrzebowały szczególnych, względem ich żywienia przepisów, każdy należący do nich na czas mustry lub służby, własną żywność z domu przynieść iest obowiązany.

Co się zaś tyczy Kadrów gwardyi ruchomėy Jazdy, i wszelkiėy siły zbroynėy, która ieszcze na Etat Kommissyi Rządowėy Woyny nie przeszła, a podług przy-

iętych prawideł kosztem Woiewództwa, żywną bydź ma; dla uniknienia przeciążeń Obywateli dostawami do zbyt odległych punktów, ta ogólna przyjętą została zasada: że obwody, w których oddziały konsystuią, dostarczać mają żywności w naturze; Rady obywatelskie zaś dostarczenia te obliczą na pieniądze, a ciężar ztąd wynikający rozłożą na całe Woiewództwo, podług zasad podatku Liwerunkowego dla iednych, a ofiary dla drugich.

Officerowie siły zbroynéy, po woiewództwach organizuiący się, która nie przeszła na Etat Kommissyi Rządowéy Woyny, z własnych utrzymać się mają funduszów; o ile ich stan majątkowy tego dozwoli, i na ten koniec odezvano się do ich uczuć obywatelskich.— Ci zaś którym los pozazdrościł téy zamożności, mają sobie oznaczoną część płacy z funduszu dobrowolnych ofiar.

Podofficerowie, powiększéy części zaięci czynnie Instrukcyą; oprócz żywności

maią także zapewnioną płacę, po groszy 12. dziennie.

Magazyny.

Przyjętą została zasada: że, dopóki stan Skarbu dozwoli, wszelkie dostarczenia dla wojska, bądź gotowemi pieniędzmi płacone, bądź dowodami, w podatkach przyjmować się mającemi, zaspokaiane być mają.

Ponieważ niepodobienstwem było, wszędzie tak nagle służbę urządzić, i magazyny zaprowadzić, iak tego potrzeba wymagała, ustanowieni przeto Kommissarze Woienni otrzymali od Intendenta Jeneralnego wojska polecenie: aby w razie nagłej potrzeby, lub zbyt wielkiego oddalenia od Magazynów, wydawane były na potrzeby pułków assygnacye wprost do obywateli, którym dowody z dopełnionego dostarczenia, Intendent na gotowe pieniądze ma zamieniać.

W dniu 18 Grudnia zapadłe Postanowienie Rządu Tymczasowego, ustanowiło Komitety żywności wojska Woiewódzkie

i Obwodowe, składające się z obywateli, przez Rady Obywatelskie wybranych.

W skutek tego postanowienia, Komitety żywności, zaprowadzone po Województwach i Obwodach, na wezwanie Intendenta, zajmują się właściwemi przedmiotami, a drobne trudności wyjąwszy, wyznać trzeba: że w téj części, iak w wszystkich innych, dotyczących się administracyi, obywatele, ani usług osobistych, ani ofiar z majątków, sprawie drogiéy oyczyzny nie szcedzą.

Intendentura Jlna z swoiéj strony, wszelkie ułatwiające obywatelom śródki, ile to w iéy możności, podięła. Z zbiegu tych starań, naylepszych dla rzeczy publiczney skutków spodziewać się wypada.

Postanowieniem Dyktatora z d. 14 Stycznia b. r. Nro 865 mianowaną została Kommissya potrzeb woyska, która ma sobie poruczony zwierzchni kierunek, administracyą i rachunkowosc Magazynów.

III. Fortyfikacya Twierdzy i zaopatrzenie w żywność.

Zostawniąc Wydziałowi Woyny zdanie w sprawie o postępie fortyfikowania twierdzy, iako w przedmiocie Jego bliższy dotyczącym. —

Wydział Spraw Wewnętrznych z swęj strony zarządzał tylko dostawę podwód i robotników.

Zbliżone położenie twierdzy Modlina, od stolicy teraz umacniająćey się, wskazywało potrzebę zapobieżenia przeciążeniu przez stosowny rozkład.

W tym celu zarządzono aby do fortyfikacyi Modlina dostawioną była pomoc z Obwodów z prawęj strony Wisły, w obrębie 4ch a w razie potrzeby 5ciu mil od fortecy.

Do Warszawy zaś w takim samym stosunku z Obwodów lewéj strony Wisły. Wiadomo jest powszechnie: iak dalece obywatele wspierali usiłowania w téj mierze Rządu.

Stolica świętą dała tego przykład; a Rada Obywatelska Województwa Płockiego, szlachetnemi powodowana chęciami, w imieniu obywateli dostawę fur i ludzi do twierdzy Modlina ofiarowała bezpłatnie.

Z względu iednak: że niezgadzałoby się z przyiętymi Rządu zasadami, aby ludzi nacyjścię z mnię zamożnych klass pracę swą temu przedmiotowi poświęcających, bez wynagrodzenia zostawić, iak również dla niewstrzymania robót, tak nagle potrzebnych; z względu nareszcie: że w terażnieyszem położeniu rzeczy, włościanie i tak są iuż obarczeni rozmaitemi powinnościami i posługami, Wydział Spraw Wewnętrznych osądził się mocnym oddać imieniem Rządu tę ofiarę.

Do twierdzy Zamościa, postanowieniem Rządu Tymczasowego z d. 4. z. m. i roku Nro 69 zarządzoną została dostawa rozmaitych produktów, celem zaopatrzenia w żywność tego ważnego punktu obrony.

Repartycya ułożoną została, na gminy naybliższe Zamościa, oparta na zasadach

iakie służyły do ustanowienia kontyngensu liwerunkowego.

Cena dostawić się mających artykułów, przez Rząd Tymczasowy postanowioną została; kwity, zastosowane do takowey, w naybliższych ratach podatku ofiary i kontyngensu liwerunkowego, przyimowane będą.

Pomimo tego, dostawa nakazanych przedmiotów w okolicy téy nie mogła następować w sposób, iak tego nagłość potrzeby wymagała, i iakby gorliwi o dobro powszechne obywatele pragnęli.

Pomor bydła, nieurodzaie, które Woiewództwo Lubelskie szczególniéy dotknęły, stawały temu na przeszkodzie. Dochodziły Kommissyi Rządowey rozmaite z tego powodu przełożenia, które, o ile tylko możność dozwoliła, ułatwiane były.

Kommissya Rządowa Woyny wykaże, o ile skutek odpowiedział potrzebie.

IV. Zgromadzenia Polityczne.

Pod d. 31. z. m. i r. miał zaszczyt Wydział Spraw Wewnętrznych przełożyć Ra-

dzie Najwyższej potrzebie zwołania zgromadzeń politycznych Powiatu Wąrowskiego, oraz okręgu gminnego Łomżyńskiego, Płocko-Pułtuskiego, Opczyńskiego, Cyrkułu 5go i 8go Miasta Stoł. Warsz., Okręgu Gminnego Stopnickiego, iako też wszystkich w Województwie Kaliskiem, dla dokompletowania Członków Izby Poselskiej i Rad Wojewódzkich.

Na wniosek iednak ten przez Radę Najwyższą poparty, iak również względem wyborów wszystkich członków do Izby Poselskiej, Dyktator odmówne dawał rozkazy.

Sluzba Publiczna.

W chwili gdzie obywatele małątki i życie dla oyczyzny poświęcają, powołanie ich do współdziałania z Władzami wykonawczemi było nieodzowne — Znośnieszsze są ciężary gdy takowe ponoszący o ich potrzebie i o równości rozkładu iest przekonany, gdy charakter osób i zaufanie publiczne posiadających, niedozwoli przypu-

ści cienia nawet osobistego interessu lub nadużyć.

Była Rada Administracyjna postanowiła Komitety Wojewódzkie, przeznaczone do przyspieszenia straży bezpieczeństwa; wydział zaś Spraw Wewnętrznych osądził potrzebą; z widoków powyższych, powołać obywateli do ciągłego współdziałania z Władzami administracyjnymi, we wszystkich gałęziach służby publicznej.

Rozporządzeniem Rady Najwyższej z d. 31 z. m. i r. Nro 284 wyznaczeni zostali Kommissarze Rządowi do Województw, w celu przekonania się o rzeczywistym stanie uzbrojeń, zapasów żywności i. t. p.

Instytucya ta była najzdolniejsza wyświecić prawdziwy stan rzeczy we wszystkich przedmiotach, i wskazać zaradcze środki, gdzie, o potrzebie takowych, konieczne przekonanie powzięte być mogło.

Ważnem było dla dobra służby, aby Urzędy piastowały osoby, zaufanie narodu i Rządu posiadające. — Niektórzy nieodpowiadający dotym warunkom, niezwłocznie zastąpieni zostali.

Jak pod tym względem Wydział Spraw Wewnętrznych usiłował z iednéy strony niezastuguiących na zaufanie wykryć i odsunąć, tak z drugiéy nie mógł zbyt skwapliwie do tego przystępować; albowiem nietylko wypadało mu niesłuszności unikać, ale nadto ieszcze obawiał się, aby środek ten, zbyt porywczozastosowany, nie wystawił służby publiczney na uszczerbek, oddaiąc ją w ręce mniéy doświadczone. Rada Naywyższa niektórych z nich od obowiązków usunąwszy w krótcie ich przez Dyktatora przywróconych widziała.

V. Dostawy dla Woyska.

Ściśle trzymaiąc się zasady, że wszelkie dostarczenia dla Woyska bądź gotowemi pieniędzmi, bądź kwitami, w podatkach za gotowe pieniądze przyimować się maiaćemi, zaspakaiane będą, dopóki stan Skarbu tego dozwoli, Rząd zarządzał takowe stosownie do potrzeby, w następuiający sposób:

1. Dostawa koni dla jazdy, tudzież par-

ków artylleryi i pociągów wojskowych ze stu dymów iednego, postanowieniem Dyktatora z d. 28. z. m. i r. Nro¹ $\frac{4}{3}\frac{8}{4}$ nakazana, kwity z dostawy z tych koni przyimowane będą za gotowiznę. w podatkach, po lszym Czerwca r. b. do opłaty przypadających.

2. Dostawa podwód, za które postanowieniem Rządu Tymczasowego z d. 7. z. m. i r. ustanowioną została opłata, po groszy 24 od pary koni na milę.

Dostarczenia te uskuteczniane byđ mają tylko za kartami dróżnemi, wydawanemi podług wzoru przez Komisję Rządową Woyny przepisanego.

3. Nakoniec Rząd zajmował się iak nayusilniéy zaopatrzeniem woyska w odzież odpowiadającą obecnéy porze roku. — Sami starozakonni na ten przedmiot 1,500 kożuchów dostarczyli.

VI. Dobrowolne składki.

Fundusz ten, przeznaczony iest na żołd dla Officerów i Podofficerów Gwar-

dyi rnhoméy; obecnie jest pod zarządzeniem Komisyyi Rządowéy Przychodów i Skarbu, a wszyscy mieszkańcy ubiegają się z składaniem ofiar na potrzebę oyczynną, mniemam jednak wydział Spraw Wewnętrznych: iż wniosek taki uczynił do Rady Najwyższéy Narodowéy, względem przeznaczenia obywateli po Obwodach, którzyby tylko sami do zbierania składek byli upoważnieni, znacznieby się przyczynił do zasilenia skarbu.

Broń i Amunicya.

Przedsiębrane są środki, ażeby o ile można, ułatwić nabycie broni, prochu i ołowiu z zagranicy.

Ponieważ wiele broni arsenałowéy w d. 29 Listopada r. z. rozebranéy, dotąd zwróconém nie zostało, sądzić należy, że takowey znaczną część po Woiewództwach rozwiązano; wydział Spraw Wewnętrznych zniewolony był polecić Komisyyom Woiewódzkim zarządzenie względem takowéy, rewizyi po domach z zachowaniem wszelkiéy ostrożności i przyzwoitości.

Na łanie armat, sprowadzone bydź mają dzwony, w parafiach i stolicy mniéj użyteczne.

Ustąpienie Woyska Rossyiskiego, jeńcy i dezertery.

Woyska Rossyiskie, w odwrocie ich do Rosyi uprzedzane były przez wyznaczonych Kommissarzy, którzy dostawą żywności zarządzali. — Dostarczenia w téj mierze czynione rozpoznawac będzie Komitet oddzielnie wyznaczyć się mający.

Kommissye Woiewództw, Mazowieckiego, Sandomierskiego, Lubelskiego i Podlaskiego, otrzymały rozkazy podania wykazu tych dostarczeń o ile kwitami udowodnione bydź mogą.

Jeńcy wszelkiéj broni po Woiewództwach zebrani w punkta wskazane, dostarczaną mieli żywność w naturze, lub awansowany żołd z kass publicznych.

Gdy następnie z rozkazów Dyktatora, żołnierze i podofficerowie do granicy państwa odprowadzani byli, każdy żołnierz

otrzymywał groszy 15. podofficer zaś złp. 1. dziennie; a nadto przy oddawaniu na granicy, doręczono każdemu z nich Rubla gratyfikacyi.

Eskorta ze straży bezpieczeństwa dodaną była pod przewodnictwem officera i Obywatela, oddziały prowadzących.

Konie kozackie i wszelka broń Jeńcom odebrane, odesłane zostały do Łowicza, do Zakładów Dywizyi Strzelców konnych.

Kozacy iako właściciele koni, wynagrodzenia za takowe otrzymać mają.

Przybywający z woyska Rossyjskiego.

Dyktator postanowił: że przybywający z woyska Rossyjskiego w tym celu aby wejść w służbę wojskową polską, przyjmowani bydź mają do batalionów Gwardyi ruchoméy Woiewództw, po lewym brzegu Wisły położonych. Inni zaś odesłani bydź mają pod strażą do Woiewództwa Krakowskiego, gdzie zostawieni będą wolnemu zarobkowi, pod dozorem Dowódczy Gwardyi Ruchoméy.

Srodki ostrożności.

W województwach, graniczących z Rosyą, ostrożność wskazała potrzebę przedsięwzięcia środków takich, ażeby przygotowane zasiłki w ludziach, broni, pieniądzach, produktach i tym podobne, dla rzeczy publiczney straconemi nie były, a przynajmniéy przeciw niéy obróconemi bydź nie mogły.

Na przedstawienie przeto Wydziału Spraw Wewnętrznych, Dyktator wydał postanowienie z d. 11. Nro 807 obeymujące Instrukcyę: iak Władze administracyjne, w przypadku wkroczenia woyska nieprzyjacielskiego postępować mają:

Instrukcyja ta, obeymuie rozkazy koncentrowania, ku pewnym oznaczonym punktom, siły zbroynéy. — Władze i Urzędnicy publiczni mają rozkaz w takim przypadku wszelkie kassy publiczne i mieyskie, tudzież tajne expedycye i księgi kassowe zabrać, i udać się w głąb kraiu.

Zapasy żywności równie o ile możność dozwoli, za Batalionami Gwardyi Rucho-méy, uprowadzone bydź winny.

Kommissye Woiewódzkie otrzymały rozkaz wczesnego zamówienia potrzebney ilości furmanek: aby te, bez straty czasu na ich szukanie, za pierwszym wezwaniem gotowe były do wyruszenia.

Taki jest ogólny rys licznych czynności Wydziału Spraw Wewnętrznych, poczynając od dnia 29 Listopada r. z. który małą tylko część jego działań przedstawia.

Przemysł i handel.

Wypadki powstania Narodowego, zawieszając stosunki dotychczasowe handlu, wpływać musiały na wzrastające zakłady rękodzielnicze, z których iedne utraciły zwyczajną sprzedaż zewnątrz, inne, mniejszego co do niektórych wyrobów odbytu wewnątrz, doświadczać muszą.

W takim położeniu rzeczy Rząd nakazał, aby nietylko wszelkie zobowiązania Kontraktowe, względem przedsiębiorców ściśle ze strony władz były dopełniane,

ale nadto pomoc, jaką tylko stan funduszów ku temu utrzymanych, udzielić dozwoli, przeznaczać onymże kazał.

W tym celu dla utrzymania przy warsztatach pracującej czeladzi, oddzielono pewne fundusze do czynienia zaliczeń przedsiębiorcom, na zastaw wyrobów.

Przedłużono w miarę bezpieczeństwa, kredytu wydanych fabrykantom zapomóg na kupno wełny.

Polecono, ażeby fabrykanci cudzoziemcy i ich synowie do woyska nie byli pociągani.

W ogólności zaś wnosić wypada, iż na niektóre wyroby krajowe, dotąd obficie z Rossyi wprowadzane, odbył w kraju powiększy się; fabrykanci zaś sukna, w opatrywaniu woyska i Gwardyi, chwilowo korzystne znajdą zatrudnienie, dopóki wzajemna dogodność, zamierzonych stosunków handlu niewskrzęsi, lub przemysł nowych dróg dla siebie nie wynajdzie.

Zapobiegając niedostatkowi żywności, wzbroniono wywozu zboża wszelkiego za granicę.

Uchylono opłatę cła od wprowadzania bydła z Rosyi.

Zaprojektowano opłatę umiarkowaną cła, od bydła wszelakiego wchodzącego z Austryi i Pruss, stosownie do oznaczeń jakie miały miejsce, przed zaprowadzeniem systematu prohibicyjnego.

Na opatrzenie fabryk kraio wych cykoryi, dozwolono wprowadzania korzeni surowych z opłatą umiarkowaną.

Nakoniec dla ułatwienia środków obrony kraju, prócz zachęcenia Fabrykantów do robienia broni, ogłoszono przepis zakładania saletrzalni, oddano władzy wojskowej zabudowania w Rudzie na założenie fabryki prochu.

Drogi bite.

Dla zabezpieczenia, aby służba do utrzymania dróg bitych ustanowiona, przy ogólnem w kraju poruszeniu, rozprzężoną nie została, Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policji wysłała zaraz w pierwszych dniach Grudnia na trakty główne Inspektorów Jeneralnych, którzy należyty

porządek i dozór tak pod względem stanu dróg i mostów iako i bezpieczeństwa dla podróżujących na tychże, gdzie było potrzebą przywrócili i wszędzie nadal zapewnili.

Podobnież zwrócono do należytego porządku, przerwane chwilowo roboty na drogach nowych, które Bank Polski w wykonaniu zawartego układu o ich budowę, ciągle daléy kontynuować oświadczył. To zapewnienie od Banku Polskiego, otrzymane, uważać należy za użyteczne w tym czasie, szczególniéy pod względem utworzonego przez to zarobku, dla ludu wiejskiego dotkniętego nieurodzaiem w Województwie Sandomierskiém i Krakowskiém, gdzie nayznacznieysze około dróg nowych rozpoczęto roboty.

Do wiadoméy tym sposobem rozciągłości robót drogowych, zastosowano projekt do Etatu na rok 1831 z zachowaniem należytéy oszczędności, skutkiem czego po zapewnieniu funduszków potrzebnych na służbę, utrzymanie dróg skończonych i opłacenie zobowiązań kontraktowych, zarezerwowano około 300,000 Złp. na nie-

dobory, których w tym roku, w opłacie szarwarkowéy i w dochodzie z myta drogowego, nierównie znacznieszych spodziewać się należy.

Splawy i inne roboty publiczne.

Co do innych robót publicznych około budowli wodnych i t. p. te już dla pory czasu, już dla wypadków obecnych zawieszono, w szczególności zaś, około nabrzeża kamiennego na Solcu, pod Warszawą i budowy teatru nowego. Od strony Pragi tylko przedłużenie nabrzeża drewnianego dla spóźnionéy pory, dawniéy odłożone, teraz z powodu styczności onegoż z robotami fortyfikacyinemi wykonano na żądanie władzy woyskowej nakładem 21,442 Złp. z kassy Miasta Stołecznego Warszawy.

Ile stan rzeczy; i ważność obecnych wypadków dozwoliły, Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policji zajmowała się troskliwie utrzymaniem i rozwinięciem rozmaitych powierzonych sobie Instytucyi.

P o l i c y a.

Działania ogólne policyi krajowéy od pierwszych zaraz dni powstania, prowadzone były za pośrednictwem dawniejszych Władz Konstytucyjnych, w tém wszystkim, co się ściąga do utrzymania powagi i posłuszeństwa dla praw, zapewnienia porządku, spokojności i wygody publiczney, nadewszystko bezpieczeństwa własności i wolności osobistey. Skierowanie to władz do nowego porządku rzeczy, prócz szczegółowych rozporządzeń, było skutkiem samego świetnego postępu i rozwinięcia się Rewolucyi. Unikała wszelako Kommissya Rządowa wszelkich gwałtownych zmian, które przeciwne celom nowego Rządu, przynieśćby mogły skutki, zachowując sobie cząstkowe zaprowadzanie ulepszeń w miarę potrzeby.

P o l i c y a T a y n a.

Jednym z najpierwszych kroków było zniesienie policyi tajnéy, ujęcie i obserwacya szpiegów. Postanowienie Dyktatora z d. 29. z. m. Nro 498. wyrzekła

iuż względem sposobu śledztwa i ukarania tychże.

Zapobieganie wypadkom szkodliwym.

Z powodu odbieranych rapportów o szczególnych napadach na wsie i podróŜnych, o bezprawiach iakich się dopuszcza lud prosty w odmawianiu robocizny, posłuszeństwa i t. p. wydano rozkazy do władz właściwych, aŜeby za pomocą urzędzonéy StraŜy bezpieczeństwa, starały się zaprowadzić i utrzymać porządek, tudzieŜ wykonanie praw i społeczenskich obowiązków, podobny rozkaz wyszedł co do chwytania ůołnierzy rossyiskich z korpusu W. Xięcia pozostałych, którzy pojedynczo i gromadnie snuiąc się, mieszkańców niespokoić mogli. Zarządzono dawanie ściśleý baczości na przybywających cudzoziemców, na cel ich podróŜy.

Ponowiono dawniejsze urzådzienia co do potrzebneý w kaŜdym czasie, a tém bardzieý teraz baczości policyjneý na szynki trunków, gry aŜardowne etc. na

porządne utrzymywanie sanek, dorożek, na konduite ludzi do tego używanych, na klasę ludzi służących i wyrobników i t. p. szczegóły te bowiem, chociaż podrzędne i prosto-policyjne, dużo wpływają na porządek, wygodę i wewnętrzne bezpieczeństwo.

Polecono Dyrekcyi Jeneralnéy Poczty, składać codzienne rapporta o przychodzących i odchodzących sztaffetach, o osobach przybywających i odjeżdżających kuryerami, extrapocztą lub dyliżansami. Do urzędów pocztowych pogranicznych i innych gdzie uznano tego potrzebę, dodano nadzór z Obywateli posiadających publiczne zaufanie i znanych z uczuć patryotycznych.

Szalupy Kanonierskie.

Instytucya wojskowo-policyjna, pilnowała porządku spławów na Wiśle i śledziła deztererów, zbrodniarzy etc. chcących się wydostać za granicę. Na ostatnich konferencyach budżetowych, skutkiem zapewne pożądanéy w wydatkach

publicznych oszczędności, zniesioną została.

Biuro służących.

Potępione opinią publiczną, że wpływem swoim przysposabiało szpiegów domowych, iako zostające pod bliższym zarządem Generała Roźnieckiego, zniesione także zostało. Nadzór więc tęj klasy ludzi, zostawiono zwyczajney krajowey policyi. Staranie zaś o służących lub panów, interessowi prywatnemu, iak było dawniēy.

Izraelici.

Główna zmiana co do Izraelitów zaszła ta, iż uchylono opłatę biletowego dziennego, iaką płacili wszyscy Izraelici obcy, przybywaiący do Warszawy.

Polityca Lekarska.

Nadchodzące wiadomości o zbliżaiący się do granic kraju zarazie *Cholera morbus*, spowodowały Kommissyą Rządową do porozumienia się z Radą ogólną lekarską,

która zatrudnia się teraz zaprojektowaniem środków, do zabezpieczenia kraju od téj klęski i leczenia, gdyby się u nas zjawić miała.

Ta sama przyczyna, a przytém potrzeba zapewnienia się na wypadek kampanii i napływu rannych do lazaretów, iżby na środkach lekarskich w stolicy nie zbywało, zniewoliła Kommissyę Rządową, iż kazała się przekonać o zapasie lekarstw, dla przysposobienia tych, iakichby podług wszelkiego prawdy podobieństwa zabraknąć mogło.

Paszporta.

Od d. 29. Listopada, wydano paszportów zagranicznych sztuk 587.

Zwolniono niektóre ściśnienia paszportowe zeszłego Rządu, mianowicie urządzenie z rozkazu W. Xięcia wydane, żeby byłym wojskowym udającym się za granicę, mieścić w paszportach, za co był z kontroli wykreślony, lub iakie miał złe skłonności i t. p.

Zakaz wydawania paszportów do Francyi, niewpuszczania do kraiu Francuzów, i osób za zdania polityczne z Rossyi deportowanych zupełnie uchylono. Zostawiono atoli ścieśnienie dawniejsze, co do świadectw w obrębie trzech milowym na wyjazd za granicę, z mocy postanowienia z d. 15 Grudnia 1815 r. przez Wóytów Gmin i Burmistrzów wydawanych, a to z uwagi, ażeby nie ułatwiać obywatelom królestwa usuwania się od obowiązków i ciężarów, iakie na nich terazniejsza potrzeba kraiu wkładać może.

Zabroniono wydawać paszporta za granicę dla osób, które wedle postanowienia Rządu z d. 2. i 3. Grudnia r. z. do Straży bezpieczeństwa należą.

Jeńcy Rossyjscy.

Zwrócono uwagę na jeńców rossyjskich będących w Warszawie, na sposób ich postępowania, nadto, z powodu kilku wypadków, wystawiono władzy wojskowej nieprzyzwoitości, iakie wyniknąć mogą, z częstego udzielania tymże urlo-

pów i t. p. o co właśnie zasły reklamacye.

Prócz nadzoru nad ich postępowaniem, o którym się wyżéy rzekło, wyiednano decyzyą Dyktatora, i tę do wykonania komu należy przesłano, z mocy której wszyscy officerowie tak wyższych iak niższych stopni, oraz wszyscy urzędnicy wyżsi, assimilowani w stopniach od Generała do Pułkownika włącznie, mają bydź do dalszych rozkazów zatrzymani — wszyscy woyskowi i officjaliści niższéy rangi, mają bydź wysłani do Rossyi, lub będą sobie mieli udzielone paszporta do innych krajów, gdyby tego żądali; wyiawszy służących Jego Cesarzowiczowskiéy Mości do dozoru zajmowanych przezeń gmachów potrzebnych, którzy z funduszu dóbr Łowickich mają bydź utrzymywani. Podobnież postanowiono wysłać do Rossyi lub udzielić paszporta do innych krajów dla wszystkich kobiet obiętych spisem, wyłączaiąc iedynie Polki zaślubione Rossyanom, któreby pozostać chciały i miały dostateczne na utrzymanie się fundusze.

do. Wszelako urzędnicy zdrowia, officyaliści i postugacze przy lazaretach rossyjskich zostaiący, nie mają bydź ani do Rossyi, ani za granicę wysyłani.

Na koszta podróży dla osób do Rossyi wracaiących, a nieposiadaiących funduszu, przeznaczyła Rada Naywyższa Narodowa sumnę 10,000 złp. salvo calculo z fundusów rossyjskich w Banku zostaiących, z których z wszelką oszczędnością przeznaczy się wsparcie dla potrzebniejszych.

Poczta.

Administracya Pocht, prowadzoną iest podług zwyczajnych dotychczasowych przepisów organicznych. Odłączono iedynie urząd Dyrektora Jeneralnego Pocht od urzędu Rady Stanu Dyrektora Jeneralnego Policyi i Pocht w Kommissyi Rządowéy Spraw Wewnętrznych i Policyi, a to dla uniknienia téy wady w organizacyi i stopniowaniu władz, ażeby dwie iustancye nie koncentrowały się w iednέy osobie.

Prócz zwykłych zarządzeń wydanych i obostrzonych celem zapewnienia regularnego biegu służby, urządzenie poczty polowéy przy Głównym Sztabie woyska iuż przez Dyktatora przyięte, i do wykonania Dyrekeyi Jeneralnéy Poczty odesłane, i zaproponowane zmniejszenie opłat pocztowych od gazet i pism peryodycznych, celem ich upowszechnienia dla korzyści publicznéy, nadto osiągnięcia taniaści, która ie i dla niższéy klasy ludzi przystępnemi uczyniwszy, tém samém skuteczniey działać będzie na podniesienie patryotycznego ducha.

Zmiany w biegu Poczty.

Zaraz w pierwszych dniach rewolucyi, dla ułatwienia częstszéy komunikacyi z prowincyami, ustanowiono codzienne poczty na wszystkie główne trakty. Później atoli, gdy doświadczenie przekonało, iż bieg taki z iednéy strony nie był zupełnie dogodny, a z drugiéy narażał na ogromne wydatki, postanowiono przeto i zaprowadzono poczty codzienne tam i tu

powrot na traktach militarych, to iest:

z Warszawy do Łomży

ditto do Białej przez Siedlce

ditto do Zamościa przez Lublin,

przez co zapewniono pospieszną komunikacją, a nadewszystko oszczędność funduszu, na wysyłanie sztaffet.

Co do innych traktów, ustanowiono kursa po trzy razy w tydzień.

Szpitala.

W administracyi szpitali cywilnych, żadne ważne co do zasad nie zaszły zmiany.

Liczba chorych inwalidów i sierot kosztem instytutów utrzymywanych, w samych szpitalach główniejszych w stolicy z dm. 15 Stycznia r. b. wynosiła głów 1858.

Zaradzając niedostatkowi, na iakowy szpitale przy takowój ludności są wystawione, Kommissya Rządowa zarządziła rozdział pomiędzy szpitale, wpływu z pięciogroszówek od widowisk z roku upłynionego, tudzież zarezerwowanego dochodu z koncertu przez Pannę Sonntag na rzecz szpitali danego — ponowiła oraz do

wszystkich Kommissyi Woiewódzkich rozkazy, przynaglaiące ściąganie przypadających szpitalom należytości, i odesłanie wykazanych należytości tuteyszemu szpitalowi żydowskiemu za leczenie i utrzymywanie obcych żydów od debentów lub gmin przypadających.

Gdy okoliczności dzisiejsze wskazują potrzebę powiększenia zakładów szpitalnych, Kommissya Rządowa obok starań o urządzenie oddzielnego gmachu dla chorych cywilnych, chcąc zapewnić ieszcze miejsce dla nich i w szpitalach istnących, powzięła zamiar usunąć z nich inwalidów, niewłaściwie w szpitalach chorym miejsce zajmujących, oraz przenieść wszystkie dzieci, prócz niemowląt przy mamkach z instytutu Dzieciątka Jezus do oddzielnych, na ten cel przysposobić się mających lokalów.

Wezwani przeto zostali naczelnii lekarze szpitalów o sprawdzenie stanu chorych, i uformowanie list osób, do usunięcia z szpitali zakwalifikowanych, a podług podanych przez nich wykazów przez usu-

nięcie inwalidów i dzieci, oraz przez urządzenie i uporządkowanie jeszcze niektórych lokalności, na inny użytek w gmachach szpitalnych dziś zajmowanych, — w szpitalach: Dzieciątka Jezus, PP. Marcinkanek i Śgo Rocha w Warszawie, przybyć może miejsca dla 400 do 500 chorych.

Podobne rozporządzenia, do tegoż samego celu dążące, otrzymały również Kommissye Wojewódzkie co do główniejszych szpitali respective w ich Wciewództwach znajdujących się.

Instytutu dzieci żołnierskich.

Z woli Dyktatora, świeżo Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Policji oznajmionéj, lazaret rossyjski i instytutu dzieci żołnierskich polskich i rossyjskich, oddane zostały pod zarząd Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Policji.

Co do lazaretu, wniosła Kommissya Rządowa do Rady Naywyższej przedstawienie: że z porządkiem służby, i z oszczęd-

dnością dla skarbu, byłoby zgodniejszém, ażeby lazaret ten, iako tymczasowy, połączony z lazaretem wojskowym polskim, pozostał pod zawiadywaniem Kommissyi Rządowéy Woyny.

Co do instytutów dzieci żołnierskich, Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policyi, po zwiedzeniu wszystkich oddziałów przez Zastępcę Dyrektora Jeneralnego Policyi i Poeszt, i rozpoznaniu szczegółowego sposobu administrowania rzeczonych instytutów, przedstawi w krótcie wnioski swe Radzie Naywyższéy Narodowéy.

Więzienia.

Jednym z główniejszych przedmiotów administracyi więzień, iest, ich zabezpieczenie.

Gdy z rozkazu Dyktatora, batalidony weteranów czynnych inne otrzymały przeznaczenie, Kommissya Rządowa troskliwa o bezpieczeństwo więzień, wyiednała zezwolenie: ażeby przy więzieniach zatrzymanymi ciż weterani zostali, dopóki or-

ganizująca się straż bezpieczeństwa należyćie urządzoną nie będzie.

W wykonaniu woli Dyktatora wydane zostały następujące rozporządzenia:

1. Względem przeprowadzenia więźni cywilnych

z Zamościa osób . . . 260

z Domu kary i poprawy

w Warszawie. . . 470

i pomieszczenia tychże w innych więzieniach, jako to: w Lublinie, w Janowie, w Sandomierzu, w Kaliszu, w Piotrkowie, w Pyzdrach, w Łęczycy i w Brześciu.

2. Względem przysposobienia i urządzenia lokalu w Radomiu, na osadzanie więźniów wojskowych wyrokami sądu wojskowego na więzienie wskazanych, i tam odsyłanymi byź mających.

3. Względem przysposobienia podobnież gmachu w Jędrzeiowiz, na umieszczenie 187 więźniów wojskowych z Modlina i Zamościa.

4. Po usunięciu więźniów z tutejszego Domu kary i poprawy, przeprowadzone tam z ratusza i umieszczone zostały osoby, o szpiegostwo obwini-
nione, tudzież sposób utrzymywania onych, z zachowaniem należnéj o-
strożności, przepisany.

Jakkolwiek co do więzień w ogólności zaleciła Kommissya Rządowa szczególną Kommissyom Wojewódzkim troskliwość o ich zabezpieczenie przez zapewnienie dostatecznéj siły z straży bezpieczeństwa, i wyiednanie, gdzieby była potrzeba, pomocy z batalionów gwardyi ruchoméj; z uwagi iednakże na przepełnienie więzień, i chcąc zapobiedz chorobom, ztąd wyniknąć mogącym, Kommissya Rządowa po zniesieniu się z Kommissyą Rządową Sprawiedliwości, zarządziła uformowanie list więźni, którzyby za przewinienia mniejszégó wagi osadzeni, lub którym termin zasądzonégó kary już iest bliski, a poświadczone dobre i spokojne sprawowanie się ich w więzieniu iest rękoymią przyszłégó

poprawy, zasługiwali na przedstawienie do ułaskawienia.

Gdy uczyniony w téj mierze wniosek przez Radę Najwyższą przyjęty został, Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policji odbierane z Woiewództw listy takowe więźniów, przesyła kolejynie Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, dla sporządzenia ogólnego wykazu i dalszego, gdzie z porządku należy, przedstawienia.

Zarządzone dawniéj przesyłanie bezpośrednio Cesarzowi, przez Nadzorców więziennych, raportów o więźniach, dłużéj niż rok w inkwizycyi będących, Kommissya Rządowa uchyliła.

Natomiast wykazy takowe, przesyła Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości, dla zapewnienia pośpiechu sądów w sprawach tego rodzaju.

Przedsiębiorcy dostarczenia żywności, przez nadzwyczajne podniesienie się cen produktów, narażeni zostali na widoczny upadek w majątku, więzienia zaś zagrożone niedostatkiem. Kommissya Rządowa chcąc przez wymiar słuszności zape-

wnić punktualność dostawy, z kolei wnoszonych o to reklamacyi, przyznała stosownie do wniosków Kommissyi Woiewódzkich, na czas trwania drożyzny stosunkowe podwyższenia cen, dla przedsiębiorców w Woiewództwach: Lubelskiem i Podlaskiem.

Z uwagi na nagleysze potrzeby krajowe, postanowiono: że budowa więzienia inkwizycyjnego wstrzymaną być ma.

Stada Rządowe.

Z powodu niebezpieczeństwa, na iakowe kosztowny zakład Stad Rządowych koni, w ogóle ogierów, klaczy i młodzieży liczbę sztuk 654 wynoszący, przy okolicznościach dzisiejszych mógł być narażonym, Dyktator postanowił: ażeby też Stada przeprowadzić z Janowa w inne Woiewództwa.

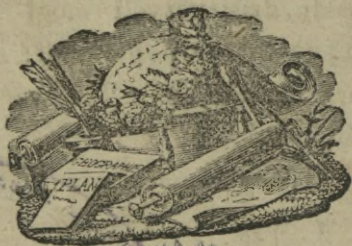
W skutek postanowienia tego, i wydanych w wykonaniu onegoż rozporządzeń, wyprowadzenie Stad uskutecznia się, z którego część iedną w mieście Warce, drugą w Gróycu w stayniach po woy-

sku pozostałych, tymczasowie umieścić zamierzono.

Policya Lekarska.

Do składu Rady ogólnej Lekarskiej, mianowany został członkiem téż Rady Doktor medycyny i chirurgii Wilhelm Malcz, w miejsce zmarłego Doktora Hoffmana.

Uwagi i spostrzeżenia Rady ogólnej Lekarskiej, nad protokołami rewizyi aptek, przesłane zostały w tym przeciągu czasu Kommissyom Woiewódzkim z poleceniem: aby wykazane uchybienia sprostować nakazały i skutku dopilnowały.

13256

1